

Репко Інна Петрівна
кандидат педагогічних наук, доцент,
професор кафедри педагогіки, психології та менеджменту
Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради
Одарченко Вероніка Ігорівна
кандидат педагогічних наук, доцент,
професор кафедри педагогіки, психології та менеджменту
Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради

СОЦІАЛЬНА АДАПТАЦІЯ МОЛОДІ ДО СТУДЕНТСЬКОГО СЕРЕДОВИЩА

На сучасному етапі розвитку українського суспільства проблема соціалізації є однією з найбільш значущих. Її науковою розробкою займаються дослідники багатьох напрямків, які з різних позицій характеризують соціалізаційний процес.

Соціалізація – складний і багатогранний процес становлення людини як члена сучасного суспільства, для якої характерне прийняття і наслідування цінностей, норм, культури, володіння мовою та необхідними соціальними навичками, здійснення прав і обов'язків у різноманітних соціальних взаємодіях [2, с.4].

Проблеми соціалізації в українському суспільстві пов'язані із обставинами: 1) зміною (руйнуванням) системи цінностей, у результаті чого старше покоління не завжди може підготувати молодь до життя в нових умовах; 2) корінною й дуже швидкою зміною соціальної структури суспільства; 3) ослабленням системи формального й неформального соціального контролю як фактора соціалізації.

Не викликає сумнівів той факт, що процес соціалізації співвідноситься з процесом адаптації – методом, способом, яким здійснюється соціалізація.

Таким чином, соціальна адаптація – це засвоєння молоддю людиною норм життя, включення її в систему міжособових стосунків групи [1].

Питання соціальної адаптації студентів – найпрогресивнішої частини нової генерації, яка опановує інформаційне багатство людства і з часом визначатиме перспективу розвитку країни, є одним з найактуальніших, і це не випадково – держава, суспільство і сама особистість зацікавлені в успішній соціалізації всіх громадян. Важливе місце в даному процесі відіграють саме заклади вищої освіти. Соціалізація студентів передбачає формування ціннісних орієнтацій, успішний особистісний та професійний розвиток в непостійних соціально-економічних відносинах, що багато в чому визначає успішний розвиток суспільства в цілому. Особливе значення ця проблема набуває в умовах нестабільного розвитку країни, відсутності в молоді стійких життєвих орієнтирів. У зв'язку з цим зростає відповідальність освітніх установ всіх рівнів за успішну соціалізацію майбутніх фахівців.

Психологічні аспекти соціальної адаптації розглянуті в працях Б. Г. Ананьєва, І. В. Дубровіна, І. С. Кона, А. М. Леонтьєва. Проблема соціалізації та адаптації молоді в умовах мінливого соціального середовища висвітлювалася в дослідженнях В. І. Жукова, В. В. Ігнатової, А. С. Макаренка.

Теорія і практика управління процесами соціалізації та адаптації розглядалися в роботах М. М. Поташника, П. І. Підкасистого, Т. П. Шамової та інших.

Соціальну адаптацію студентів слід розглядати як комплексну проблему, виділяючи в ній різні окремі рівні і ланки, кожна з яких має специфічні механізми, зумовлені рівнем розвитку студента, групи і колективу.

Процес соціальної адаптації студентів проходить на декількох рівнях «пристосування»: до нової системи навчання; до зміни режиму праці і відпочинку; до входження в новий колектив.

З огляду на те, що молода людина, як правило, вступає у вищий навчальний заклад одразу після закінчення середньої школи, необхідно активно розвивати соціальні структури, які сприятимуть успішній соціалізації та професійному становленню студентської молоді.

Для вироблення тактики і стратегії, що забезпечує оптимальну адаптацію студентів до вищого навчального закладу, важливо знати життєві плани, інтереси студентів, систему домінуючих мотивів, рівень домагань, самооцінку, здатність до свідомої регуляції поведінки і т. ін.

Соціальній адаптації студентів вищого навчального закладу сприяє така система заходів: робота щодо комплектування академічних груп з урахуванням психологічних особливостей студентів і їх психологічною сумісності; ритуал «Посвята у студенти»; виступи викладачів; курс «Вступ до спеціальності»; знайомство з історією вищого навчального закладу і його випускниками; організація консультпунктів у гуртожитку; ведення щомісячної атестації, що дозволяє контролювати самостійну роботу і допомагати першокурсникам.

З огляду на викладене, приходимо до висновку, що особливої актуальності на сучасному етапі набуває соціальна адаптація студентської молоді у зв'язку зі зростаючими вимогами до формування активної творчої особистості, здатної знайти власне місце в житті, самовизначитися та реалізувати себе.

Список використаних джерел

1. Панькович О. Проблеми адаптації у вищому закладі освіти: методики індивідуально-психологічного консультування / О.Панькович // Психологічна адаптація студентів першого курсу до умов навчання у вищому закладі освіти: наук. статті держ. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк, 1999. – с.70–71.

2. Савченко, С. В. Науково-теоретичні засади соціалізації студентської молоді в позанавчальній діяльності в умовах регіонального освітнього простору : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.05 / С. В.Савченко. – Луганськ, 2004. – 455 с.; Автореф. дис. – 41 с.